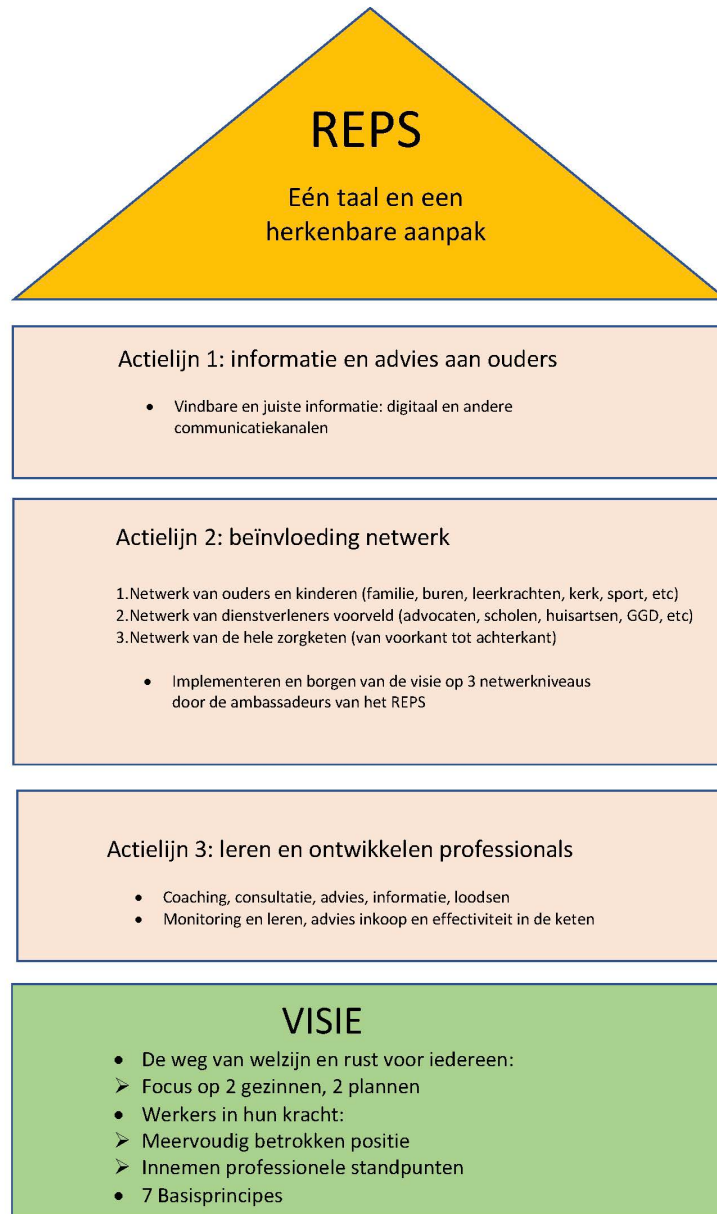

‘Twee gezinnen Twee plannen’

Samenvatting Advies

Regio Rijk van Nijmegen

Verandering vraagt moed

‘Als je blijft doen wat je altijd hebt gedaan, dan blijf je krijgen wat je altijd gekregen hebt.’

- Einstein ¹-

Het citaat van Einstein is niet zomaar gekozen. Het maakt duidelijk dat wanneer je problemen ervaart of iets niet lukt, je niet door moet gaan op de begaande weg. Het is een appèl om het anders te gaan doen.

Deze visie en de implementatie van het REPS betekent een paradigma- en focusverschuiving voor organisaties. Dat is ingrijpend en niet gemakkelijk. Het betekent dat alle betrokkenen voor een keuze staan: ‘Gaan we door zoals we het altijd hebben gedaan, of kiezen we voor een verandering’.

Wat ons betreft is het helder: wil je het aantal complexe scheidingen terugdringen, dan moet je dit doen vanuit een andere stevige visie en een daarop aansluitende werkwijze. Daar hebben ouders en kinderen recht op. De weg ernaartoe ga je vervolgens samen met de gecommitteerde organisaties ontdekken.

De opdracht

Het probleem rondom echtscheidingen is groot. Het aantal scheidingen groeit en een kwart hiervan mondt uit in een complexe scheiding. Kinderen hebben altijd last van langer durende strijd tussen hun ouders.

Meer nodig

Er is **meer nodig** in de regio Rijk van Nijmegen rondom complexe scheidingen. Het aantal kinderen onder toezicht gesteld vanwege een geëscaleerde scheiding is ongekend hoog. Bij zowel de vrij toegankelijk als de gespecialiseerde hulpverlening zijn wachtlijsten. Daarnaast geven professionals in de hele keten aan dat zij onevenredig veel tijd en energie kwijt zijn aan complexe scheidingen, met name omdat meervoudige betrokkenheid een grote uitdaging is.

Meer Focus

De gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen vinden daarom dat er *meer focus* en extra inzet nodig is en zetten daarom de opdracht uit om te komen tot een voorstel voor een Regionaal Expertise Punt Scheiden.

Scheiden en conflict, een andere visie!

Het is normaal dat er tijdens of vlak na een scheiding ruzie is tussen de twee partners. Dat hoort erbij. Er zijn zoveel persoonlijke, emotionele, financiële en sociale factoren die meespelen dat een scheiding zonder ruzie bijna niet voorkomt.

⇒ *Een ruzie die voortduurt of na verloop van tijd weer in alle hevigheid opblaait, is echter niet goed. Niet goed voor de betrokken ouders en zeker niet goed voor de kinderen. Daarom is het van belang dat deze ruzies **zo snel mogelijk stoppen**.*

Dat kan alleen wanneer ouders, hun netwerk, de dienstverlening en de hulpverlening zich gaan richten op het **stoppen van de strijd** en het **toewerken naar welzijn** voor de kinderen en voor zichzelf. Veiligheid staat altijd voorop. Dat vraagt om een andere visie op het gezamenlijke ouderschap.

Waarom de keuze voor focus op ‘ouders in een complexe scheiding?’

Kijkend naar ouderschap na scheiding komen er drie variaties van co-ouderschapsstijlen naar voren: gemiddeld coöperatief ouderschap, parallel (solo) ouderschap of conflictueus ouderschap.

Drie soorten co-ouderschapsstijlen na scheiding

Aard ouderschap	Kenmerken	Percentage
Coöperatief ouderschap	Veel overleg tussen ouders; met de kinderen gaat het goed	25-30%
Parallel of solo ouderschap	Weinig tot geen overleg tussen ouders; met de kinderen gaat het goed	50%
Conflictueus ouderschap	Overleg met telkens weer ruzie; met de kinderen gaat het niet goed.	20-30%

“Hoewel een coöperatieve relatie tussen ouders na scheiding ideaal lijkt en vaak het doel is van interventies na scheiding, biedt parallel ouderschap een goed alternatief voor ouders die ook na de scheiding in conflicten verwickeld blijven. (citaat 2019, Rejaan, van der Valk en Branje)) Het vraagt een andere visie en aanpak. Het is juist bij deze laatste categorie ouders – de ouders in complexe scheiding - waar het met de kinderen niet goed gaat.

Een nieuwe visie voor de Regio, een ander paradigma en 7 principes

Een nieuwe visie voor de hele regio als basis

Werken met (ernstig) complexe scheidingen is anders dan hulpverlening aan ouders in een 'gewone scheiding':

- Bij complexe scheidingen spelen andere patronen.
- Er is altijd gevaar van ernstige escalatie, met als uiterst risico een familiedrama.
- Het belangrijkste doel is rust en welzijn.

Dat vraagt om een nieuwe visie op het gezamenlijke ouderschap. Rust ontstaat wanneer door men zich niet meer focust op de ex-partner als ouder, maar op de nieuwe realiteit van ieder apart, ook als ouder. Twee gezinnen, twee plannen!

De dienst- en hulpverlening en het netwerk zullen zich moeten **richten op de ouders en kinderen als twee aparte systemen en hen als zodanig benaderen**. Dat is dus anders dan dat het nu meestal gaat. Het betekent voor de Regio Rijk van Nijmegen **een keuze voor de implementatie van een nieuwe visie in de hele regio**.

Een ander paradigma

De instroom van complexe scheidingsvragen kan beperkt worden wanneer ouders benaderd worden vanuit een andere visie en hulpverlening.

- ⇒ Het uitgangspunt is: niet gaan repareren wat niet meer werkt, maar werken naar wat wel haalbaar is.
- ⇒ De ouders zijn gebaat bij een beweging 'van samen naar apart', want alleen dat haalt de prikkel van het conflict weg.

Er spelen volwassenen en opvoedingsvraagstukken. Dit betekent een echte paradigmaverandering ten opzichte van het meest gangbare paradigma 'ouders moeten leren communiceren en samenwerken'.

De aanpak is sterk sturend, gericht op **leren** en heeft een hoge kwaliteit van **gelijkwaardig** contact.

De *meervoudig betrokken* professional werkt *systemisch* met een focus op *veiligheid* en een beweging naar **rust en welzijn** voor iedereen.

De 7 principes

1. Van conflicttoestand naar bijdragen aan welzijn
2. Van één ouderpaar naar twee ouders met twee parallelle gezinssituaties
3. Van individueel belang naar systeembelang
4. Van verleden- reactief gericht naar toekomst-proactief gericht
5. Van conflict-instant-houdend netwerk naar de-escalerend netwerk
6. Van volgende hulpverlening naar sturende en op leren gerichte hulpverlening
7. Werken vanuit deskundige visie, innemen van standpunten en een meervoudig betrokken positie.

Het REPS

WHY?

Het Regionale Expertise Punt Scheiden Rijk van Nijmegen wil dat iedere ouder met hun kinderen na een scheiding weer een eigen gezinsleven opbouwt, waarvan ieders welzijn en rust de bouwstenen zijn.

HOW?

Het Regionaal Expertise Punt Scheiden is een onafhankelijk en gezaghebbend orgaan en streeft twee doelen na:

1. Ouders en kinderen: zorgen voor rust en welzijn
2. Professionals: zijn in hun kracht

DAAROM

1. Zorgen voor informatie, advies en doorverwijzing ouders en kinderen, stakeholders.
2. Beïnvloeding netwerk: zoals familie, advocaten, school
3. Leren en ontwikkelen door professionals door implementatie en borging van de visie, door consultatie, coaching, informatie en advies, monitoring en leren in de keten en advies aan inkoop over effectieve hulpverlening.

ZODAT

- Ernstige conflicten afnemen en ouders zich richten op welzijn en het opbouwen van een nieuw gezinsleven.
- Er herkenbare en vindbare informatie is voor ouders, kinderen, professionals en het hele veld vanuit eenduidige visie en taal.
- Er meer ouders profijt hebben van lokale hulp- en dienstverlening en er minder instroom is naar de gespecialiseerde hulpverlening en het gedwongen kader.
- De professionaliteit in de buurtteams en keten toeneemt en zij vanuit eenduidige visie, taal en houding werken.
- Er zicht is op de effectiviteit van de keten: succes- en knelpunten.

Samenwerkingsverband

Het REPS is een netwerksamenwerking van gemeenten van de Regio Rijk van Nijmegen met zorgaanbieders, organisaties en buurtteams. Zij onderschrijven allen de visie en doelstellingen van het REPS.

In een netwerksamenwerking is het belangrijk dat één deelnemende partner de 'kar trekt', host is voor het REPS en aanspreekpartner namens het samenwerkingsverband.

De 3 actielijnen

Actielijn 1: informatie en advies ouders

Vroegtijdige hulpverlening start bij het verzorgen van adequate, vindbare en eenduidige informatie aan ouders over het scheidingsproces. Ouders in scheiding hebben gemakkelijk, via meerdere kanalen en in begrijpelijke, eenduidige taal toegang tot Informatie over:

- Het belang van het de-escaleren van het conflict
- Wat helpt in de transformatie naar een nieuw gezin
- Waar en hoe aangemeld kan worden als ouders hier hulp bij nodig hebben

Uiteindelijk is het doel om escalerende conflicten bij scheiding te voorkomen of te stoppen en daarmee de heftige gevolgen voor de kinderen.

Het REPS heeft een actieve rol in het decentraal en centraal faciliteren en verzorgen van eenduidige informatie aan ouders in complexe scheiding. Het REPS zorgt voor continuïteit in de informatievoorziening aan ouders aan de hand van een communicatieplan. Dit gefaseerde actieplan heeft als doel de implementatie en borging van de visie als mede de bekendheid van het REPS.

Actielijn 2: beïnvloeding netwerk

De omgeving houdt de strijd vaak in stand en zorgt soms zelfs voor escalatie. Het is daarom primair van belang om de invloed van het netwerk om te buigen van stoppen van de strijd naar consequent ondersteunen van ouders in het bijdragen aan welzijn en rust voor ieder.

Het netwerk onderscheidt zich van smal naar breder in 3 niveaus:

- Netwerk van ouders en kinderen (familie, burens, leerkrachten, kerk, sport, etc)
- Netwerk van dienstverleners in het voorveld (advocaten, scholen, huisartsen, GGD, etc)
- Netwerk van de hele zorgketen (van voorkant tot achterkant)

Het REPS heeft ten aanzien van deze 3 netwerkniveaus een ambassadeurstaak om de visie planmatig te implementeren en te borgen. Daarnaast verzorgt het REPS adequate informatie op de 3 niveaus. Er wordt toegewerkt naar een kring van advocaten en mediators die vanuit de visie van het REPS willen werken. Nieuwe ontwikkelingen, zoals de gezinsadvocaat, worden door het REPS en het netwerk opgepakt.

Actielijn 3: leren en ontwikkelen

De professional

- Werkt vanuit één taal met de juiste basiskennis en -houding
  - Weet bijtijds te signaleren en adequaat te handelen als de scheiding conflictueus gaat verlopen of al complex is
  - Werkt vanuit de visie van het REPS en de zeven basisprincipes
  - Maakt indien nodig gebruik van het REPS en leert en ontwikkelt op deze manier
- ⇒ Leren gebeurt zo veel mogelijk op de werkvloer van en met elkaar.
- ⇒ Nieuwe ontwikkelingen, zoals werken met ervaringsdeskundigen, triage worden lokaal eerst als pilots uitgezet en bij succes verbreed over de regio.

Op deze manier profiteert iedereen van de samenwerking en komt het primair ten goede aan de kwaliteit van werken in de lokale teams.

Hoe verder?

1. **Besluit** over advies door de regio.
2. **Jaar 1:** Het eerste jaar zal vooral in het teken staan van het vormgeven van het programma en de drie actielijnen. Het samenwerkingsverband wordt gestart waarna het vormgeven en operationeel maken van het REPS, het werven van medewerkers en zorgdragen voor publiciteit gaat plaatsvinden. Met lokale teams wordt gekeken naar het deskundigheidsprogramma.
3. **Jaar 2:** Het tweede jaar zal vooral in het teken staan van het verzorgen van de inbedding van het REPS in het maatschappelijk veld, het implementeren van nieuwe ontwikkelingen en het verzorgen van de leercurve.
4. **Jaar 3:** Na twee jaar kunnen de eerste resultaten gemeten worden. De aandacht wordt gericht op de evaluatie van de effectiviteit en slagkracht van het REPS: 'Wat werkt goed, wat werkt minder? Leidt de nieuwe visie en werkwijze tot meer tevreden ouders, kinderen en hulpverleners? Leidt het to minder kosten?'